

Секція 3. ФІНАНСОВА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ І ЇЇ ВПЛИВ НА РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ РЕГІОНІВ

Лях О. В.⁷⁶

ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК ДОНБАСУ НА ОСНОВІ КОНЦЕПЦІЇ РОЗУМНОЇ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ

Економіка Донбасу як старого промислового регіону потребує докорінної модернізації, яка повинна призвести до глибокої структурної перебудови, перш за все її базового сектору – промисловості, у тому числі за рахунок структурної модернізації діючих виробничих потужностей із впровадженням енерго- та ресурсозберігаючих технологій і високих екологічних стандартів [1], а також підвищення рівня інтегрованості економіки Донбасу до господарства всієї країни [2, с. 18-19]. Тому ці складні структурні перетворення мають здійснюватися на засадах стратегічного управління, що передбачає визначення низки взаємопов'язаних цілей соціально-економічного розвитку регіону, розробку відповідних стратегічних документів, створення механізмів фінансування стратегічних пріоритетів регіонального розвитку, інститутів задля організації їх імплементації, контролю та корегування прийнятої стратегії [3, с. 532; 4, с.8]. Всі ці завдання ускладнюються ще і тим, що в Україні ще незавершене процес передачі повноважень з регулювання економічного розвитку і відповідних фінансових ресурсів з центру на регіональний рівень самоврядування. В рамках пошуку форм і методів модернізації економіки та прискорення інноваційного розвитку регіонів України в умовах децентралізації управління, що розвивається, доцільно вивчити досвід європейських країн щодо розробки регіональних стратегій розумної спеціалізації, дослідити інституціональні аспекти впровадження цього підходу в стратегічному управлінні регіональним розвитком в Україні.

Стратегії регіонального розвитку країн-членів ЄС традиційно склалися в основному з горизонтальних заходів та політики нейтральною по відношенню до секторів економіки та галузей, і були спрямовані на поліпшення загальних рамкових умов і можливостей, перш за все для інноваційного розвитку (розвинуті інститути, людський капітал, захист прав інтелектуальної власності, відповідна науково дослідницька та ІТ інфраструктура, забезпечення конкуренції та відкритості тощо). Але за останні роки ключове місце в політиці інноваційного розвитку і згуртування ЄС займає нова стратегія, яка зберігає вже традиційний акцент на горизонтальних заходах, але додає нову «вертикальну логіку», пов'язану з так званою розумною спеціалізацією (smart specialisation) [5, с. 3].

Розумна спеціалізація як стратегічний підхід привернув велику увагу протягом останніх п'яти років. Крім Європейської комісії, також незалежні інститути і міжнародні організації, такі як Організація Об'єднаних Націй з промислового розвитку (ЮНІДО), Світовий банк і штаб-квартира ОЕСР займаються поширенням розуміння та практичним втіленням цього підходу [6; 7]. При цьому практика його використання свідчить, що найбільш ефективним є поєднання стратегії розумної спеціалізації з політикою кластеризації економіки країн-членів ЄС [8].

Розумна спеціалізація фокусується в більшій мірі на вертикальній, ніж на нейтральній логіці втручання в економіку, тобто має на увазі, що процес розробки даної стратегії включає в себе елемент виявлення та відбору привабливих для цільової підтримки сфер економічної діяльності, технологій, підсистем, які могли б сприяти інноваційному розвитку конкретних регіонів [9, с. 5]. При цьому концепція розумної спеціалізації надає великого значення залученню всіх місцевих зацікавлених сторін (органів регіонального і місцевого самоврядування, бізнес-асоціацій, університетів, профспілок та інших неурядових організацій) в процес ідентифікації конкретних об'єктів для цієї цільової підтримки, а також

⁷⁶ к.е.н., провідний науковий співробітник, Інституту економіки промисловості НАН України

забезпечення приватно-державної координації діяльності в процесі реалізації розробленої стратегії, її моніторингу та оцінки ефективності (більш детально див. [10, с. 2]).

Європейська Комісія в червні 2011 р. створила Платформу для підтримки розробки стратегії розумної спеціалізації (S3Platform), яка покликана допомогти регіонам і державам (у тому числі країнам-сусідам ЄС), які зареєстровані на неї у розробці, здійсненні та оцінці регіональних стратегій розумної спеціалізації і допомагають представникам регіонів визначати діяльності з високою доданою вартістю, які надають кращі шанси зміцнення їх конкурентоспроможності [11].

У спеціальному керівництві по розробці регіональних стратегій розумної спеціалізації, підготовленої експертами Європейської Комісії, прямо вказано на те, що така стратегія буде більш ефективною, якщо спиратиметься на існуючі кластери або ті, що формуються. «Кластери пропонують величезний потенціал для реалізації стратегії розумної спеціалізації шляхом надання та мобілізації ресурсів, необхідних для досягнення цієї мети. Їх знання, мережі і динамізм є придатними інгредієнтами, доступними на місцевому рівні, використання яких дозволить регіонам створити велику цінність, досягаючи більш високого рівня функціонування та успіху в глобальній економіці» [12, с. 67].

В Угоді про асоціацію між Україною та Європейським Союзом передбачено, що сторони розвивають та зміцнюють співробітництво з питань політики у сфері промисловості та підприємництва і таким чином покращують умови для підприємницької діяльності для всіх суб'єктів господарювання з особливою увагою до малих та середніх підприємств, і таке співробітництво повинно ґрунтуватися на політиці ЄС щодо розвитку малого і середнього підприємництва та промисловості з урахуванням визнаних на міжнародному рівні принципів та практики в цих сферах [13, ст. 378]. Україна як сусід Європейського Союзу та її регіони можуть зареєструватися на S3Platform та отримувати методичну допомогу в розробці регіональних стратегій розумної спеціалізації, а також доступ до досвіду інших регіонів, що зареєстровано на платформі, які мають сходині напрямки спеціалізації в їх стратегіях.

Використання концепції розумної спеціалізації для модернізації економіки Донбасу необхідно прив'язати до напрямків можливої кластеризації регіону, тобто при опрацюванні відповідних стратегічних пріоритетів необхідно враховувати як можливості модернізації вже існуючих в економіці регіону кластерів (металургійного, машинобудівного, продовольчого, рекреаційного тощо), так і можливості створення нових в процесі реалізації стратегії.

Список використаних джерел:

1. Щодо сучасного становища та заходів відбудови економік Донецької та Луганської областей: аналітична записка // [Національний інститут стратегічних досліджень \(НІСД\). – Вересень 2014 р. – \[Електронний ресурс\]. – Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/articles/1639/.](http://www.niss.gov.ua/articles/1639/)
2. Регулювання соціально-економічного розвитку Донбасу за умов гібридної війни // [НІСД. – Грудень 2016 р. – \[Електронний ресурс\]. – Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/roz_Donbasu-8ba0f.pdf.](http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/roz_Donbasu-8ba0f.pdf)
3. Кіндзерський Ю. В. Промисловість України: стратегія і політика структурно-технологічної модернізації: моногр. / Ю. В. Кіндзерський. – К.: ДУ «Ін-т економіки та прогнозув. НАН України», 2013. – 536 с.
4. Оновлення регіональних стратегій задля забезпечення стабільного розвитку // НІСД. – Листопад 2016 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/region_strategy-26d31.pdf.](http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/region_strategy-26d31.pdf)
5. Foray D. Smart specialisation: the concept / D. Foray, P. A. David, and B. Hall // European Commission. – 2009. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://ec.europa.eu/investinresearch/monitoring/knowledge_en.htm.](http://ec.europa.eu/investinresearch/monitoring/knowledge_en.htm)
6. OECD. Innovation in science, technology and industry: Smart specialisation –2015. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.oecd.org/sti/inno/smartspecialisation.htm.](http://www.oecd.org/sti/inno/smartspecialisation.htm)

7. European Commission. National / Regional Innovation Strategies for Smart Specialisation (RIS3). Cohesion Policy 2014-2020: The new rules and legislation governing the next round of EU Cohesion Policy investment for 2014-2020 have been formally endorsed by the Council of the European Union in December 2013. – 2014. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/smart_specialisation_en.pdf
8. Foray D. Guide to research and innovation strategies for smart specialisation (RIS3) / Dominique Foray, John Goddard, Xabier Goenaga Beldarrain, Mikel Landabaso, and others. – Brussels: European Commission, 2012. – 116 pp.
9. Foray D. The Goals of Smart Specialisation / Dominique Foray and Xabier Goenaga // Institute for Prospective Technological Studies: S3 Policy Brief Series No 01/2013. – Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2013. – 14 pp.
10. Лях А. В. Промышленная политика в условиях децентрализации государственного управления: стратегия разумной специализации / А. В. Лях // Экономика промышленности. – 2016. – №2. – с. 74 – 90.
11. The Smart Specialisation Platform [Електронний ресурс]. – 2015. – Режим доступу: <http://s3platform.jrc.ec.europa.eu/home>
12. European Commission. Guide to research and innovation strategies for smart specialisation (RIS3). – 2012. – Brussels, 116 p.
13. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. – 2015. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/984_011/page.

Бессонова Г. П.⁷⁷

УПРОЩЕННАЯ СИСТЕМА НАЛОГООБЛОЖЕНИЯ И ЕЕ ВЛИЯНИЕ НА РАЗВИТИЕ МАЛОГО БИЗНЕСА

В Украине параллельно существует две системы налогообложения:

1. Общая система.

2. Упрощенная система налогообложения. Общая система строится на базовом понятии налогооблагаемой базы - т.е. величине, которая получается в результате вычитания суммы расходов из суммы доходов. Что касается упрощенной системы, то тут единый налог платится со всей суммы дохода, т.е. базой налогообложения единым налогом является выручка предприятия. Анализ изменений правил налогообложения показывает отсутствие кардинальных изменений порядка регулирования упрощенной системы налогообложения.

К новшествах уплаты единого налога в 2017 году можно отнести:

- увеличение минимальной зарплаты в Украине, и, как следствие, увеличение размера единого налога 2-ой группы - 640 грн.

- изменение привязки ставки единого налога для плательщиков 1-ой группы - отныне ставка единого налога составляет до 10% от размера прожиточного минимума.

Как и прежде, среди главных особенностей упрощенной системы налогообложения можно выделить:

- максимально допустимый порог суммы годового дохода для единого налогоплательщиков 3-ей группы - 5 млн. грн.;

- размер единого налога, уплачиваемого плательщиками 3-ей группы - 3% (для плательщиков НДС), 5% (для неплательщиков НДС);

⁷⁷ доцент кафедры учета и аудита, ГВУЗ «Приазовский государственный технический университет»